

Παναγία η Ελεούσα του Ρεϊσδερέ- Οι περιπέτειες ς

Το μήνυμα της μεγάλης επανάστασης του 21,

πέρασε στη Χίο από τον Σάμιο Λυκούργο Λογοθέτη. Οι Χιώτες το άσπαστηκαν, γιατί ποτέ δε λογάριασαν τον Τούρκο και ποτέ δε θεώρησαν τους εαυτούς τους σκλάβους.

Γιά την καταστολή της επανάστασης, στάλθηκαν στρατεύματα από τη Χερσόνησο της Ερυθραίας, από τον πασά Ελιέζογλου, και από το Ακρωτήριο του Καράμπουρνου, από τον πασά Μποσταντζόγλου. Η εντολή του Σουλτάνου ήταν ολιγόλογη: καταστείλτε την επανάσταση με κάθε μέσο.

Οι πρωτόγονες ορδές των δύο πασαλικιών, γνωστές για τις αγριότητες τους, ξεκίνησαν για την παραλία του Τσεσμέ, με τη συνοδεία των ρυθμικών κτύπων των τυμπάνων, που πάγωναν τις καρδιές των χριστιανικών χωριών των παραλίων της Μικρασίας. Μαζί του έχει ο Τουρκικός στρατός και πολλούς Έλληνες, τους οποίους εξανάγκασαν ν' ακολουθήσουν σαν βαστάζοι (αχθοφόροι). «Σακκουλιέρηδες» τους έλεγαν.

Παναγία η Χιοπολίτισσα[1]

Ανάμεσα στους εξαναγκασμένους Έλληνες είναι και δύο Ρεϊσδεριανοί – ο ένας ονομαζόταν Καζανάκης, του άλλου το επίθετο το έφαγε η λήθη, οι σκληρές περιπέτειες του λαού και ο ξερριζωμός. Οι δύο χριστιανοί, αφού ξέφυγαν της προσοχής των Τούρκων φρουρών, κατευθύνθηκαν προς τα παράλια. Πάντοτε η θάλασσα στάθηκε το αιώνιο στοιχείο του Έλληνα. Κρυμμένοι, προσπαθούν να βρουν κάποιο πλεούμενο, που θα τους περάσει αντίκρυ, στη Μικρασία, στην πατρίδα τους το Ρεϊσδερε. Θέλουν να φύγουν από την κόλαση της Χίου, από τα διάσπαρτα σφαγμένα και κακοποιημένα σώματα των χριστιανών, από τις φωτιές, που καίνε από άκρη σ'άκρη ολόκληρη τη Χίο και από τους θρήνους και τις κραυγές οδύνης και απελπισίας των γυναικών, που άλλες τις σφάζουν οι Τούρκοι, άλλες τις κακοποιούν ή τις σέρνουν στους δρόμους και στη σκλαβιά, όπως ακριβώς τις αποθανάτισε στον πίνακά του ο μεγάλος ζωγράφος Ντέ λά Κρουά και τις θρήνησε σε ποίημά του ο Βίκτωρ Ουγκώ.

Παρ'όλες τις προφυλάξεις που παίρνουν οι δύο Ρεϊσδεριανοί, γίνονται αντιληπτοί από έναν Τούρκο, οδηγημένο από την Παναγία, που τους πλησιάζει. Έχει τη δική του οδύνη και το δικό του ψυχικό μαρτύριο, που ζητά τρόπο να ελευθερωθεί. Βρίσκεται κάτω από την εξουσία της Παναγίας και μαζί Της δημιουργεί τη δική Του τραγική σχέση και τη δική του ιστορία.

Οι δύο Ρεϊσδεριανοί τρομοκρατούνται στη θέα του Τούρκου. Σκέπτονται, πως τα βάσανά τους τελειώνουν, με το μαρτυρικό θάνατο που τους περιμένει. Αλλά, έκπληκτοι, βλέπουν έναν Τούρκο με το φόβο στο πρόσωπο, ένα φόβο μεγαλύτερο από το δικό τους, και μια αγωνία βασανιστική να τον γυροφέρνει. Με τρεμάμενα χέρια τους προτείνει μια εικόνα και σχεδόν παρακαλώντας τους, τους λέει:

—Πάρτε αυτή τη Μεριέμ (Μαριάμ – Μαρία).

Η εικόνα της Παναγίας στα χέρια του τον καίει, είναι η αιτία της αγωνίας του. Αν απαλλαγεί από την εικόνα, είναι βέβαιος πως θα απαλλαγεί και από το ψυχικό του μαρτύριο.

Οι δύο Ρεϊσδεριανοί τον βλέπουν καχύποπτα. Φοβούνται μήπως είναι απάτη, παγίδα. Γνωστή πολιτική των Τούρκων. Δεν απλώνουν το χέρι να πάρουν τούτο το ιερό σκεύος, την εικόνα της Παναγίας. Μόνο διερωτώνται: «Πως βρέθηκε η εικόνα στα χέρια του Τούρκου; Από ποιο εικονοστάσι μοναστηριού, εκκλησίας ή οικογένειας την άρπαξε; Πόσους χριστιανούς υπερασπιστές Της να έσφαξε ο άπιστος, για να την κάνει κτήμα του,»

Μπροστά στις επιφυλάξεις και το δισταγμό των χριστιανών, αναγκάζεται ο Τούρκος να κάνει δημόσια εξομολόγηση και να διηγηθεί τη δική του ιστορία και το προσωπικό του δράμα της σχέσης του με την ιερή εικόνα:

—Προσπάθησα, πολλές φορές, μ'ένα τσεκούρι να «σφάξω» και κομματιάσω αυτή την εικόνα και να πετάξω τα σανίδια Της στη φωτιά. Κατέβαζα το τσεκούρι με δύναμη, με μίσος και πάθος, μα πάντα έμενε ακέραιη και μου έδειχνε πόσο πίο δυνατή ήταν από το σίδερο και το μίσος μου. Φοβήθηκα! Κοίταξα, τρέμοντας, την εικόνα και είδα το γλυκό πρόσωπο της Μεριέμ να μου χαμογελά. Νικήθηκα από την αγάπη αυτής της Γυναίκας και κατάλαβα πόσο μεγάλη και δυνατή είναι η πίστη σας. Πάρτε την εικόνα, να μή χαθεί, και βάλτε Την στην εκκλησία σας, να την τιμάτε όπως ξέρετε και όπως της αξίζει.

Σταυροκοπήθηκαν οι δύο Ρεϊσδεριανοί και την ασπάστηκαν με ευλάβεια. Η χαρά τους ήταν απερίγραπτη. Κατατρεγμένοι αυτοί, κατατρεγμένη και η Παναγία τους. Πάντα η ίδια τύχη του Θεού, της Παναγίας, των αγίων και του χριστιανικού λαου. Κοιτάζουν την ιερή εικόνα και συλλογίζονται: Πόσες να είναι οι περιπέτειες αυτής της εικόνας; Ποιά να είναι η πατρίδα της; Το γλυκό πρόσωπο της Παναγίας και του Χριστού, που φέρει στην αριστερή αγκαλιά Της, η τέλεια Βυζαντινή τεχνοτροπία, μαρτυρούν χέρι αγιασμένο μεγάλου αγιογράφου να την έχει ιστορήσει.

Έβλεπαν στο θαύμα της σωτηρίας της θείας εικόνας και τη δική τους σωτηρία. Η Παναγία δε θα τους εγκατέλειπε. Ξαφνικά, ένοιωσαν «δυνατοί εν πολέμω» και ο φόβος της καρδιάς τους να έχει εγκατασταθεί σε άλλες καρδιές.

Παρά την προσοχή που κατέβαλαν να μη γίνουν αντιληπτοί από τους Τούρκους, αυτοί τους είδαν, τους πυροβόλησαν κατ'επανάληψη, αλλά η Παναγία ξεστράκιζε τις σφαίρες και τις έστελνε σε άλλους τόπους. Προστάτευε τους... αρχαγγέλους Της.

Η Παναγία Ρεϊσδεριανή

Γεννιέται ένα μοναστήρι. Με μια βάρκα πέρασαν αντίκρυ, στη Μικρασία, στους αγιασμένους τόπους της Πατρίδας τους. Είχαν γλυτώσει από την κόλαση της Χίου. Η πανούκλα των σφαγών και των καταστροφών δεν είχε έλθει στον τόπο τους. Αργότερα θα ερχόταν καλπάζοντας, σαν κατάρα και σαν καταστρεπτικός σίφουνας, που θα παράσερνε στο διάβα του ανθρώπους, όσια και ιερά.

Αναστάσιμα κτύπησαν οι καμπάνες του αγίου Νικολάου και του αγίου Δημητρίου. Την εικόνα τοποθέτησαν στο ναό του αγίου Νικολάου. Ο ερχομός της Ελεούσας έφερε τόση χαρά, όση δοκίμαζαν οι Εβραίοι στην έρημο, όταν έβλεπαν από τον ουρανό να έρχεται το μάννα. Το δώρο ήταν πολύ μεγάλο για τους Ρεϊσδεριανούς. Η χελιδονόφτερη φήμη του χαρμόσунου γεγονότος, έτρεχε γρήγορα, από στόμα σε στόμα, και σκέπαζε όλη τη Μικρασία. Οι χριστιανοί έρχονταν με άλογα, κάρα και γκιζάκες, να προσκυνήσουν τη χαριτόβρυτη και θαυματόβρυτη εικόνα της αγίας Ελεούσας.

Σε λίγο, ο ναός του αγίου Νικολάου, φάνηκε μικρός και ανήμπορος να φιλοξενήσει τους χιλιάδες ευλαβείς προσκυνητές. Κτίστηκε δεύτερο κλίτος και κελλιά. Πολλές κόρες ήλθαν και αφιερώθηκαν στην Παναγία. Είχε γεννηθεί ένα μοναστήρι. Η μεγάλη καμπάνα της Παναγίας ήταν έργο τέχνης και όταν κτυπούσε για προσευχή, ο ήχος της ακουόταν σε όλα τα γύρω χωριά. Ποτέ όμως δεν ξεπέρασε τον ήχο, τη δύναμη και το μεγαλείο της καμπάνας της μεγάλης πόλης των Αλατσάτων, της Παναγίτσας. Γι αυτό, τραγουδώντας τον πόνο τους και τον πόθο τους οι Ρεϊσδεριανοί, έλεγαν:

Καρακαμπανάρα μου Ρεϊσδεριανή,

να καταπονέσεις (να νικήσεις) την Αλατσατιανή.

Η εικόνα της Ελεούσας αγαπήθηκε τόσο πολύ από τους Ρεϊσδεριανούς, ώστε έγινε «η Παναγία τους». Η τύχη της Παναγίας ήταν πιά συννυφασμένη με την τύχη αυτού του λαού.

Η διωγμένη ξαναγυρίζει. Στον πρώτο διωγμό των μικρασιατών του 14, ο ξερριζωμός του ελληνισμού των πόλεων των μικρασιατικών παραλίων, έγινε κάτω από ομαλές συνθήκες. Είχαν τρεις μέρες στη διάθεσή τους, να εγκαταλείψουν οι χριστιανοί τις προγονικές τους εστίες. Οι παλιές εικόνες του αγίου Δημητρίου και της Ελεούσας, πήραν το δρόμο της ξενιτειάς, του δράματος και της οδύσσειας

των πιστών τους.

Η εικόνα της Ελεούσας φιλοξενήθηκε προσώρας στο ναό του Λοβοκομείου (λεπροκομείου) της Χίου. Σκορπισμένοι οι Ρεϊσδεριανοί σ'όλη την Ελλάδα, «σαν τα παιδιά του λαγού», καθώς έλεγαν, δε σταμάτησαν να στέλνουν τη σκέψη και τις παρακλήσεις τους στην «Παναγία τους». Νοερά, εκεί συγκεντρώνονταν και δημιουργούσαν το χωριό τους. Θερμοπαρακαλούσαν την Ελεούσα, με τη μεσιτεία Της «προς τον φιλόανθρωπον Θεόν», να γυρίσουν γρήγορα στις προαιώνιες εστίες τους. Τόσος ήταν ο πόθος του νόστου, ώστε αντί άλλου χαιρετισμού έλεγαν: Άντε, και καλή πατρίδα.

Όταν έφτασε η είδηση της παλινόστησης (επιστροφής) από την μετοικεσία, «ην ουδείς της μετοικεσίας ορέγοιντο», ο ιερέας του Ρεϊσδερε, πατέρας Σταμάτιος Συγγρός, παράλαβε την εικόνα από το Λοβοκομείο και την τοποθέτησε στο καίκι του γυρισμού. Τους ανησύχησε η μεγάλη τρικυμία που σηκώθηκε τη νύχτα και σκέπτονταν αν έπρεπε να ταξιδέψουν την άλλη μέρα το πρωί. Όμως, η Παναγία, μόλις ξημέρωσε, ταπείνωσε τη θάλασσα. Δεν ήθελε με θαλασσινή ταλαιπωρία και καρδιοχτύπια φόβου, από τα μεγάλα κύματα, να γίνει η δική Της παλινόσταση, αλλά με ψυχική αγαλλίαση.

Σαν έφτασαν στον τόπο τους η ψυχή τους έγινε «περίλυπος έως θανάτου». Μόνο ερείπια βρήκαν και το θάνατο να κατοικεί στα σπίτια, στις εκκλησίες και στα χορταριασμένα αμπέλια τους. Στις εκκλησίες τους βρήκαν μόνο γυμνούς τοίχους να θρηνούν την απογύμνωσή τους και τη λαφυραγώγηση των φωτόλαμπρων καντηλιών τους. Ως και τις πόρτες και τα παράθυρα είχαν κάψει στα τζάκια οι ανεπρόκοποι Τούρκοι. Για την Παναγία την Ελεούσα «ούκ ην τόπος τω καταλύματι», γι Αυτήν που σκέπαζε όλο το χριστιανικό κόσμο «υπό την σκέπην τών πτερύγων» Της. Φιλοξενήθηκε στο λεηλατημένο σπίτι του ιερέα παπά Σταμάτη.

Ο λαμπρός και μεγαλοπρεπής ναός του αγίου Δημητρίου πέρασε από μαρτύριο μεγάλο, σαν τον προστάτη του μεγαλομάρτυρα. Απογυμνωμένος από το διάκοσμό του, δέχτηκε την πρώτη Κυριακή τους χριστιανούς. Τί να ψάλουν οι χριστιανοί; Το μοναδικό τροπάρι που άρμοζε να ψάλουν, ήταν της Μεγάλης Εβδομάδας το πένθιμο τροπάρι: «Εξέδυσάν με τα ιμάτιά μου...». Οι εικόνες του τέμπλου δεν είχαν γυρίσει από την εξορία και η μοναδική εικόνα που λάμπρυνε το ναό ήταν της Ελεούσας. Τ'ασημοκάντηλα είχαν πάρει το δρόμο για τους σαραφηδες και τους κουγιουμτζήδες (αργυροχόους).

Το χλωμό λίγο φως ενός λαδοφάναρου φώτιζε την εκκλησία και τα ρυτιδωμένα και πρόωρα γερασμένα πρόσωπα των Ρεϊσδεριανών. Πρόσωπα κουρασμένα από τις

στερήσεις και τον πόνο, με αξουράφιστες τις γενειάδες, τόνιζαν τα μεγάλα και ήρεμα μάτια τους, που τους έκαναν να μοιάζουν με αγίους Βυζαντινών εικόνων. Και ήσαν Άγιοι. Μήπως λίγα είχαν τραβήξει; Τα βάσανά τους ήταν πιό λίγα από των μαρτύρων της εκκλησίας μας;

Η Παναγία, «ώσπερ όρνις», άρχισε πάλι να μαζεύει γύρω Της τα διασκορπισμένα, σε όλα τα μέρη της Ελλάδας, παιδιά Της, που αετός αιμοβόρος έτρωγε ένα ένα στην καταραμένη ξενητειά.

Το καταραμένο '22. Η σωτηρία της Ελεούσας. Με το δεύτερο μεγάλο διωγμό του 1922, ήρθε «η νύχια του αγίου Βαρθολομαίου», η νύχτα των μαχαιριών, οι σφαγές, οι ανδραποδισμοί, η αντάρρα, οι πομπέψεις, οι λεηλασίες, οι φωτιές, που κάψανε όχι μόνο τις εκκλησίες, τα σχολεία και τις περιουσίες των Ρεϊσδεριανών, μα και τις καρδιές τους.

Οι Ρεϊσδεριανοί, με τους άλλους μικρασιάτες, διωκόμενοι, κακουχούμενοι, σφαγιαζόμενοι, πήραν το δρόμο του σωσμού. Πολλοί έμειναν νεκροί στους αγιασμένους και μαρτυρικούς τόπους τους, φύλακες αιώνιοι.

Συγκεντρώθηκαν πολλοί στο σπίτι του προύχοντα Ρηγάκη, άλλοι στον άγιο Δημήτριο. Τότε έφτασαν τρέχοντας, στο σπίτι του Ρηγάκη, δύο λαφιασμένες και κατατρομαγμένες καλογριές από το μοναστήρι. Έφεραν την εικόνα της Παναγίας σε μια πετσέτα τυλιγμένη. Σταυροκοπήθηκαν όλοι, και μια προσευχή βγήκε από το στόμα τους:

—Σώσε μας, Παναγία μας. «Συ εί Θεοτόκε; τα όπλα ημών και τείχος, συ εί η αντίληψις τών εις Σε προστρεχόντων Σε και νυν εις πρεσβείαν κινούμενοι, ίνα λυτρωθώμεν των εχθρών ημών».

Όταν ήρθε η νύχτα των σπαραγμών, των θανάτων και των πυρκαϊών, ο καθένας πήρε και ένα δρόμο σωτηρίας. Όλοι οι δρόμοι ήταν ίδιοι, δρόμοι απελπισίας.

Η Ευρυδίκη, γυναίκα του Ρηγάκη, αρπάζει την εικόνα και τρέχει. Αφήνει πίσω άνδρα και συγγενείς. Την Παναγία να σώσει. Την ακολουθεί η Μαρία Πολιτάκη.

Τις αντελήφτηκαν οι Τούρκοι και τις κυνηγούν, να τις περάσουν από το λεπίδι του μαχαιριού τους. Περνούν από το φούρνο του χωριανού τους Μπαρούμα, και φωτισμένες από την Παναγία, την κρύβουν μέσα. Φράζουν το στόμα του φούρνου με ξερόκλαδα. Αν χαθούν αυτές, ας σωθεί η Παναγία. Η Παναγία, από τους ουρανούς, είδε το φούρνο, είδε και την εικόνα Της. Όλα τα είδε.

Ο κόσμος φεύγει σαν κοπάδι πρόβατα, που μπήκε λύκος στη μάντρα. « Ο σώζων

εαυτόν σωθήτω». Περνούν από την πόλη των Αλατσάτων και κατευθύνονται στις παραλίες του Τσεσμέ, της Αγριληάς και της Πούντας, σημαδεύοντας τους δρόμους με πολλά νεκρά σώματα των συμπατριωτών τους.

Μέσα σε σπηλιές των παραλίων, βουτηγμένοι μέχρι το γόνατο στο αλμυρό νερό, σαν τους Σαράντα μάρτυρες, παραμένουν όλη τη μέρα, ακούγοντες τη ρούφνα των κυμάτων. Τα βράδια, με χίλιες προφυλάξεις, βγαίνουν, να στεγνώσουν και να κοιμηθούν στ'άμπελια και να φάνε λίγα αμπελόφυλλα, σαν βοσκηματώδεις υπάρξεις.

Το δράμα του Μπαρούμα. Στις σπηλιές όλοι έχουν το όραμα του φόβου του θανάτου στα μάτια. Ξέρουν πως γι' αυτούς και το σήμερα είναι άγνωστο. Δεν ξέρουν αν θα δουν τον ήλιο να βασιλεύει. Ζούν στην πόλη των ζωντανών νεκρών.

Όλοι τους απευθύνουν θερμές προσευχές στην Παναγία τους, χωρίς να γνωρίζουν αν «ζη» και που βρίσκεται, για να στρέφουν το βλέμμα τους στον τόπο της παρουσίας της.

Ανάμεσα σ αυτούς που ζούν μέσα στις άγριες και παγωμένες μαυροσπηλιές της επίγειας κόλασής τους, είναι και ο Μπαρούμας, στου οποίου το φούρνο έκρυσαν οι γυναίκες την εικόνα της Ελεούσας.

Το πρώτο βράδυ της «τρωϊκής εξόδου» της απελπισίας, βλέπει όραμα στον ύπνο του την Παναγία να του λέει:

—Η εικόνα μου είναι στο φούρνο σου. Πήγαινε να την πάρεις.

Τρομαγμένος και παγωμένος από το όραμα ξύπνησε ο Μπαρούμας. Φόβος τον κατέλαβε, σά θυμήθηκε την προστακτική παραγγελία της Παναγίας. Πως να πάει τόσο δρόμο στο Ρεϊσδερε, χωρίς να τον αντιληφτούν οι Τούρκοι; Πως θα μπει, σά νοικοκύρης, στο χωριό να πάρει την εικόνα, όταν τα μεθυσμένα από το χριστιανικό αίμα Τουρκικά λεφούσια, θα ουρλιάζουν στους μαχαλάδες; Πως θα γυρίσει ζωντανός, περνώντας ανάμεσα από τόσους οπλισμένους; Ο Μπαρούμας λούφαξε με τους φόβους του και δεν έκανε λόγο για το όραμα σε κανέναν. Το όραμα επαναλήφτηκε για δεύτερη και τρίτη βραδιά. Το τρίτο βράδυ, που παρουσιάστηκε η Παναγία, του είπε:

—Πήγαινε να πάρεις την εικόνα μου και μην έχεις κανένα φόβο. Εγώ θα σε προστατέψω από τους κινδύνους.

Το τέταρτο βράδυ, πήρε την απόφαση και ξεκίνησε μέσα στη νύχτα. Μέχρι το Ρεϊσδερε, δε συνάντησε άνθρωπο στο δρόμο. Η Παναγία τους είχε κοιμήσει όλους.

Στο χωριό του οι διάβολοι είχαν βγει έξω από την κόλαση και πανηγύριζαν, άλογα χλιμίντριζαν, άνθρωποι ούρλιαζαν, σκυλιά γαύγιζαν και χανούμισσες χόρευαν ανατολίτικους χορούς. Οι Τούρκοι των γειτονικών χωριών είχαν κατεβεί από τους λόφους τους και φόρτωναν τα «καλά» και τ'αγαθά των χριστιανών από τα σπίτια τους. Τις προίκες των κοριτσιών του Ρεΐσδερε, «γιούκοι» (στίβες) ολόκληροι από κιλίμια, πεύκια (χαλιά) και υφαντά, τις χάρηκαν οι χανούμισσες.

Ο Μπαρούμας πήρε την εικόνα της Ελεούσας, έφυγε τρέχοντας, τον κατάπιε η νύχτα. Η Παναγία προπορευόταν και άνοιγε δρόμο αριστερά και δεξιά.

Ξημερώματα έφτασε στον τόπο των άλλων χριστιανών. Πέφτοντας οι πρώτες ηλιακτίδες πάνω στο ασημένιο πουκάμισο της Παναγίας, λαμπύριζε σαν την αρχαία θεά Αθηνά με την πανοπλία της πάνω στην Ακρόπολη. Φόβος τους κυρίεψε όλους και κρύφτηκαν όσο μπορούσαν πιο καλά. Αφού πέρασε αρκετή ώρα και δεν άκουσαν κανένα θόρυβο, ξεθάρρεψαν και σήκωσαν τα κεφάλια τους και κατόπτευσαν το γύρω χώρο.

Είδαν τον Μπαρούμα να έρχεται, φέρνοντας την εικόνα της Παναγίας. Τούτος ο χριστιανός, ύστερα από την καταστροφή, πήγε στο Αγιονόρος και μόνασε, προσευχόμενος για φίλους και εχθρούς, για χριστιανούς και μωαμεθανούς, για όλα τα παιδιά του Θεού. Πέθανε στο Αγιονόρος.

Τέσσερις μέρες έμεινε η Αγία εικόνα στην Πούντα (τοποθεσία), με καντηλάκι να καίει εμπρός Της, που είχαν πάρει από ένα ρημοκκλήσι του Άη - Γιώργη. Οκτώ μέρες έμειναν οι Ρεΐσδεριανοί μέσα στα «πικρά ύδατα της Μεράς», χωρίς φαί, χωρίς νερό και χωρίς ένα σκέπασμα.

Καταπιεσμένοι από την πείνα, βγήκαν μερικοί σε αναζήτηση κάποιου ξεμοναχιασμένου ζώου. Είδαν μία αγελάδα, φαί για όλους. Παρά τις προφυλάξεις τους, έγιναν αντιληπτοί από τους Τούρκους. Ειδοποιήθηκαν τ'ασκέρια και οι Τσέτες, που ήλθαν με ξεγυμνωμένα σπαθιά. Μάζεψαν πιο πολλούς από πεντακόσιους, που τους οδήγησαν σαν μπουλούκι στ' Αλάτσατα και υστέρα στα βάθη της Ανατολής. Τί απέγιναν αυτοί οι χριστιανοί; Μόνον ο «Κύριος οίδεν». Μόνο λίγοι σώθηκαν από την αιχμαλωσία, που, σαν τις πέρδικες, έκραζε ο ένας τον άλλο να ξανασμίξουν.

Τα θεία βήματα. Σαν κόπασε και αυτή η θύελλα, ο Γιομελάκης βγήκε για λίγο νερό, απαραίτητο για την έγκυο γυναίκα του. Κακό πράγμα ο κίνδυνος της ζωής, μα πιο κακό να χάσεις τη ζωή από λίγο νερό. Το αίσθημα να κρατηθούν στη ζωή, στάθηκε πιο πάνω από το θάνατο. Γι αυτό αφήφισε τον κίνδυνο.

Το αισθανόταν, πως τα βήματά του τα οδηγούσε μια αόρατη δύναμη και τα

κατεύθυνε «εις τόπον αγιάσματος της δόξης» της Παναγίας.

Σε κάποια απόσταση, είδε ένα μικρό μετόχι (αγροτόσπιτο). Ήλπιζε να βρεί λίγο νερό εκεί, σ'αυτόν τον τόπο της παρουσίας των ανθρώπων. Άνοιξε την πόρτα με κάθε προσοχή και αμέσως το βλέμμα του τράβηξε κάτι που γυάλιζε σε μια γωνιά μέσα στ' άχυρα. Πλησίασε και τότε, έκπληκτος, είδε την εικόνα της Παναγίας Ελεούσας, την Παναγία τους, να τον κοιτάζει με τη γλυκειά Της και σεπτή μορφή, σά να τον περίμενε. Ως φαίνεται κάποιος χριστιανός κυνηγημένος, σά βρέθηκε στον κίνδυνο να συλληφθεί, έκρυψε την ιερή εικόνα μέσα στο μετόχι και κάτω από τ'άχυρα, με την ελπίδα πως θα θεοφανερωθεί και πάλι σε κάποιον χριστιανό. Ο Γιομελάκης δεν είχε βρει μόνο νερό, ούτε «τις δώδεκα πηγές των υδάτων εις Αιλείμ» και τις πηγές Σούρ και Βετυλόνα και Φράσσοι, αλλά «την πηγήν της αβύσσου» και την «πηγήν αενάου ποταμού», την Ελεούσα.

Για τον Γιομελάκη και τους λίγους διασωθέντες, η εύρεση της Παναγίας ήταν ό,τι πιό ευχάριστο μήνυμα είχε να τους χαρίσει ο ουρανός. Ήταν «η δρόσος Αερμών» στις πυρίκαυτες καρδιές τους.

Ο Γιομελάκης, με την ιερή εικόνα στα χέρια, κατέβηκε στη θάλασσα, σαν να ήταν Δεσπότης, να κάνει τα δικά του «Φώτα», να έρθει η ευλογία και τα « Ιορδάνια νάματα» στη δική του θάλασσα. Έκανε το σημείο του σταυρού, σαν το Μωϋσή, βούτηξε τρεις φορές την εικόνα στη θάλασσα, «το ξύλον, και ενέβαλεν αυτό εις το ύδωρ» (ΐεζ. ιε' 25) και «εκέκραξε εξ όλης της ψυχής, και εξ όλης της ισχύος και εξ όλης της διανοίας» του και είπε:

—Παναγία μου, κάνε το θαύμα Σου. Στείλε πλεούμενο να σωθούμε, να σωθείς και Εσύ.

Τί πίστη!

Οδηγημένος, πάλι, από την Παναγία, άφησε καταγής την ιερή εικόνα, μάζεψε λίγα χαμόκλαδα και άναψε φωτιά, ώστε κάποιος ναυτικός να δει τον καπνό και να τους σώσει. Από κει, πριν λίγο, είχε περάσει ο θάνατος, και δεν σκέφτηκε μήπως τους αντιληφτούν οι Τούρκοι. Η Παναγία οδηγούσε και αυτός υπάκουε.

Η Δέσποινα Θεοδώρου, από τους λίγους που είχαν ξεφύγει των Τούρκων, γύριζε στις παραλίες, με συντροφιά την ερημιά της, να βρει άλλους Ρεϊσδεριανούς. Καταπιεσμένη από το αίσθημα της πείνας, ανέβηκε σε μια συκιά, να κόψει λίγα σύκα, να διασκεδάσει την πείνα της. Στο βάθος του πελάγου είδε κάποιο σημαδάκι, που την πλημμύρισε χαρά. Κατεβαίνοντας για τη θάλασσα, συνάντησε το Γιομελάκη που τάιζε τη φωτιά και του μίλησε για τη φιγούρα στη θάλασσα. Ενίσχυσαν τη φωτιά και με άλλα ξύλα, με κίνδυνο να τους δούν οι Τούρκοι.

Ήταν ένα καίκι από τις Οινούσες, που οι ναυτικοί σαν είδαν τον καπνό, κατέβασαν το πανί, για να μή γίνουν αντιληπτοί. Γύριζε θάλασσες και παραλίες και μάζευε «τα διασκορπισμένα πρόβατα του νέου Ισραήλ», τους κατατρεγμένους και ξεγραμμένους από τη ζωή Μικρασιάτες χριστιανούς, χωρίς κανένα οικονομικό όφελος και με κίνδυνο της ζωής τους. Σαν τους Αποστόλους του Κυρίου, που γύριζαν σε όλο τον κόσμο και μάζευαν ψυχές και τις έβαζαν στον παράδεισο, έτσι και αυτοί οι ευλογημένοι ναυτικοί, σαν χριστιανοί που γνώριζαν το καθήκον τους, μάζευαν χριστιανούς και τους έβαζαν στη ζωή. Οπωσδήποτε οι ευχές των σωσμένων χριστιανών, που αναπέμφτηκαν στο Θεό, γι' αυτούς τους «αληθινούς Ισραηλίτες», θα έφθασαν στο θρόνο του Θεού και τώρα τους συνοδεύουν μέχρι τον παράδεισο.

Το καίκι, μετά την Πούντα και το Μονόπετρο, πέρασε στο Κερμεάλεσι γυροφέρνοντας τις παραλίες, με «τον πολύτιμον θησαυρόν» του -την Παναγία και τους χριστιανούς, που είχαν την ψυχή τους γεμάτη πληγές- και όλο μάζευε χριστιανούς.

Στο περιβόλι της Παναγίας. Τούτοι οι Ρεϊσδεριανοί χριστιανοί, που έφτασαν στη Χίο, με το φόβο στα μάτια, το νου κουρασμένο από τις σκέψεις, με πεινασμένα και κατατρεγμένα σώματα, βουβοί από ψυχικό πόνο, χωρίς κανένα όνειρο στη ζωή, με χαμένα παιδιά, γονείς και πατριώτες, έμοιαζαν με εμπόρευμα που κανένας δεν το προτιμούσε.

Ο Γιομελάκης με την εικόνα, φιλοξενήθηκε στο σπίτι του ευλαβέστατου Ζαφειράκη. Για τη μεγάλη φιλοξενούμενη -την Παναγία- παραχώρησε ιδιαίτερο δωμάτιο. Έμεινε μισό χρόνο εκεί.

Πολλοί Ρεϊσδεριανοί και Χιώτες, πρότειναν να μεταφερθεί η Παναγία στην εκκλησία του κάστρου, της Χίου. Ο Γιομελάκης λογικά σκεπτόμενος, πήρε τη γνώμη και άλλων προυχόντων Ρεϊσδεριανών και κατέληξαν: Η εικόνα να παραμείνει στα χέρια του Γιομελάκη, να το φυλάει καλά τούτο το ιερό κειμήλιο, μέχρις ότου δημιουργηθεί κάπου παροικία των Ρεϊσδεριανών, το νέο Ρεϊσδερε.

Τότε, να παραδοθεί εκεί, σαν ιερά παρακαταθήκη, και να αποτελεί το κέντρο των Ρεϊσδεριανών στη νέα πατρίδα.

Από τη Χίο, η Παναγία οδηγεί τα βήματα του Γιομελάκη στη Λήμνο. Μετά ένα χρόνο παίρνουν το δρόμο για τον τόπο της μόνιμης εγκατάστασης της Παναγίας, στην Κρήτη.

Προηγουμένως πέρασαν από το «Περιβόλι της Παναγίας», το Αγιονόρος, στον τόπο όπου όλες τις ώρες της ημέρας και της νύχτας δοξάζουν το όνομα της Παναγίας, διαβάζουν τα θαύματά Της, ψάλλουν «Παρακλήσεις», επικαλούνται τη χάρη Της και ζητούν την προστασία Της στις ανάγκες τους. Στο Αγιονόρος, βουνά, λόφοι, πεδιάδες, πλαγές, λαγκάδια και παραλίες, στολίζονται με λαμπρές εκκλησίες και ταπεινά ξωκκλήσια Της, που φιλοξενούν Βυζαντινές θαυματουργές εικόνες Της.

Εκεί, κατέφυγε για λίγο να ξεκουραστεί και να οσφρανθεί «οσμὴν ευωδίας» από μοσχοθυμίαμα, ν' ακούσει χαρούμενες εορταστικές καμπάνες, «χαιρετισμούς» και «Παρακλήσεις». Χόρτασε, όλο αυτόν τον καιρό, να οσφραίνεται αίματα αχνίζοντα, ν' ακούει τους αναστεναγμούς των παιδιών Της και παρακλήσεις «οδύνης και στεναγμών» και τα ουρλιαχτά των Τούρκων. Της έλειψαν οι χαρούμενες ολονυχτίες και τα πανηγυρικά «Αξιόν έστιν».

Λιμάνι αυτή, δέχτηκε στους κόλπους Της τ' ανεμοδαρμένα πλοία, από τις καταιγίδες και τις αντάρες της Μικρασιατικής καταστροφής, με σχισμένα τα πανιά της ελπίδας και τσακισμένα τα ξάρτια των ονείρων, τους Ρεϊσδεριανούς, να ξεκουραστούν κοντά Της, από τις ταλαιπωρίες τους. Τώρα ζητά λιμάνι Αυτή. Σκιρτά η καρδιά Της και αγάλλεται στη θέα τόσων Αγιονορειτών ασκητών, που άφησαν μονές και ασκηταριά και κατέβηκαν στην παραλία «ώσπερ διψώσαι έλαφοι». Χαίρεται, να βλέπει τούτο το μαυροφορεμένο κοπάδι των λογικών προβάτων Της, που τόσο Την αγαπούν και Την προσκυνούν σ'όλο το Αγιονόρος. Ευφραίνεται, που ακούει τις γλυκόλαλες ψαλμωδίες αυτών «των επιγείων αγγέλων» Της.

Τόσο αγάπησαν την Παναγία Ρεϊσδεριανή οι Αγιονορείτες μοναχοί, ώστε θέλησαν να την κρατήσουν. Ακόμα και χρήματα προσφέρουν στους φτωχούς, πεινασμένους και ρακένδυτους Ρεϊσδεριανούς, για να τους δελεάσουν και ενδώσουν. Τίποτα όμως δε στάθηκε πιά δυνατό από την αγάπη τους στην Παναγία τους. Και αυτόν τον καπετάνιο επιστράτευσαν στις προσπάθειές τους.

Οι Ρεϊσδεριανοί, αν ορφάνεψαν από παιδιά και γονείς, από τα όσια και ιερά τους, από πατρίδα και προγονικές εστίες, δε θα ορφάνευαν και από την Παναγία τους. «

Η εικόνα ήταν ιερό κειμήλιο τον τόπου τους, ήταν θύμηση της πατρίδας, πως να την πουλούσαν;». Η εικόνα ήταν όλο το Ρεΐσδере.

—Δεν πουλώ την εικόνα, είπε ο Γιομελάκης. Δεν είναι δική μου. Είναι του Ρεΐσδере. Δεν μπορώ να εκμεταλευτώ την εμπιστοσύνη εκείνων που μου την εμπιστεύτηκαν. Η εικόνα θα παραμείνει στους αιώνες σαν Παναγία Ελεούσα των Ρεϊσδεριανών και όχι του Αγιονόρους.

Το τέλος μιας οδύσσειας. Η εικόνα κατέληξε στο νησί της Κρήτης. «Κρήτη τις γαί έστι, μέσω ενί οίνοπι πόντω, καλή και πείρα, περίρρυτος εν δ' άνθρωποι πολλοί, απειρέσια, και ενενήκοντα πόλεις» (Όμ. Οδ. τ. 172-172). (Η Κρήτη είναι μια χώρα, μέσα σε θάλασσα με μαύρα νερά. Είναι πλούσια και ωραία, και περιβρέχεται από νερά. Η Κρήτη είναι πολυάνθρωπος και οι κάτοικοι αναρίθμητοι, με ενενήντα πόλεις). Κατά τον L. Petit, λατίνο αρχιεπίσκοπο Αθηνών, οι Κρητικοί είναι μια «φυλή αληθινά αξιοθαύμαστη,... με αγάπη στην κάθε μορφής περιπέτεια, ακατανίκητη ορμή ελευθερίας τη διακρίνει, που συμπορεύεται με την ακόρεστη επιθυμία της προβολής... Χώρα εύκαρπη, που αδιάκοπα γεννά τους πιο άξιους ανθρώπους στην Εκκλησία και στην Πολιτεία, στις επιστήμες και στα γράμματα, στην οικονομία και στον πόλεμο...». Σ' αυτόν τον ευλογημένο τόπο βρήκε μόνιμη κατοικία η Ελεούσα. Στην Ιεράπετρα έκαναν το μικρό Ρεΐσδере οι κατατρεγμένοι Ρεϊσδεριανοί. Η «χαρά» τους ήταν πάλι κοντά τους. Αλλά και για τους Κρητικούς, ο ερχομός της Παναγίας στον τόπο τους, ήταν ουρανόσταλτο δώρο, γι αυτό και την αγάπησαν πολύ.

Η εικόνα παρέμεινε για λίγο στό σπίτι του Γιομελάκη, που είχε μεταβληθεί σε εκκλησία, με την καθημερινή παρουσία πολλών προσκυνητών. Αργότερα, μεταφέρθηκε στο Μητροπολιτικό ναό του αγίου Γεωργίου. Στην αρχή, φιλοξενήθηκε στο άγιο Βήμα, για να τιμηθεί η Παναγία. Μα, οι πιστοί την αποζητούσαν για να την ασπαστούν. Έτσι μεταφέρθηκε στον κύριο ναό. Γιατί, τα Ιερά και τα όσια της πίστης μας, δεν είναι για να κλειδώνονται, αλλά να προσφέρονται στους πιστούς και ν' απολαμβάνουν τις ευλογίες τους.

Το 1968 μπήκε ο θεμέλιος λίθος για το ναό της Παναγίας και σε 5 χρόνια, το 1973, η αγάπη των χριστιανών είχε κτίσει το επίγειο κατοικητήριο της Ελεούσας, αφού πρόσφερε ο καθένας «ό,τι προερείτο τη καρδιά». Εκεί, τυφλοί, χωλοί, δαιμονιζόμενοι και άρρωστοι, στη νέα αυτή κολυμβήθρα του Σιλβάμ, βρίσκουν την ίαση του σώματος, της ψυχής «και πάσης ασθενείας».

Η Παναγία εκπληρώνει τάμα χριστιανής. Μια γυναίκα από ένα μικρασιατικό χωριό αρρώστησε. Η φήμη της θαυματουργικής δύναμης της Παναγίας είχε φτάσει και στον τόπο της, «ότι βλύζει θαύματα και πηγάζει ιάματα». Θερμά παρακάλεσε την

Ελεούσα να ελεήσει και αυτή και θα Της πρόσφερε σαν δώρο ευχαριστίας τα βραχιόλια της. Κάθε μέρα παρακαλούσε γι αυτό την Παναγία:

—«Δέσποινα αγαθή, τάς αγίας Σου χείρας, προς τον Υιόν Σου άρον, τον φιλόψυχον πλάστην, οικτειρήσαι την δούλην σου».

Η Παναγία εισάκουσε την προσευχή της και ενώτισε τη δέηση αυτής της χριστιανής και θαυμαστά τη θεράπευσε.

Η μεγάλη απόσταση του σπιτιού της από το μοναστήρι του αγίου Νικολάου και οι καθημερινές ενασχολήσεις της την έκαναν όλο και ν' αναβάλλει το ταξίδι της εκπλήρωσης του τάματός της. Όμως, ποτέ δεν έφυγε από το νου της η υπόσχεσή της και αυτό τη βασάνιζε. Παρηγοριόταν με τη σκέψη, πως «οι άγιοι περιμένουν σαράντα χρόνια».

Η Παναγία που έβλεπε την καλή διάθεση της χριστιανής και κατανοούσε τα διάφορα εμπόδια, που κάθε τόσο παρουσιάζονταν, ήρθε στο σπίτι της, πήρε τα βραχιόλια και τα κρέμασε στην εικόνα Της. Είχε εκπληρώσει το τάμα της χριστιανής.

Οι μοναχές, που είδαν τα βραχιόλια, άπορούσαν για την παρουσία τους. Δεν μπορούσαν όμως να συλλάβουν το θαύμα και το μυστήριο που κρυβόταν σάυτά.

Κάποτε παρουσιάστηκε η ευκαιρία στη γυναίκα να εκπληρώσει το τάμα της. Αναζήτησε τα βραχιόλια της, αλλά πουθενά δεν μπόρεσε να τα βρει. Υπέθεσε πως της τα έκλεψαν. Ξεκίνησε για το ιερό της προσκύνημα, με σκοπό ν' αναπληρώσει με χρήματα την άξία των χαμένων βραχιολιών.

Στην ηγουμένη διηγήθηκε όλη την ιστορία της. Αυτή την οδήγησε στην εικόνα της Παναγίας. Έκπληκτη διαπιστώνει, πως τα βραχιόλια της είναι αυτά, που βρίσκονται ανάμεσα στ άλλα αναθήματα. Το μυστήριο είχε λυθεί: Η Παναγία είχε εκπληρώσει το τάμα της χριστιανής.

Το μήνυμα της Παναγίας. Ο κανδηλάπτης Γιάννης Σφακιανάκης από την Ιεράπετρα, που για πολλά χρόνια προσφέρει τις υπηρεσίες του στην Παναγία, με το φόβο του Θεού που τον διακρίνει και την αγάπη του στην Ελεούσα, διηγείται αυτή την εμπειρία του:

—Πολλές φορές χριστιανοί μας καλούσαν να πάμε την εικόνα της Παναγίας στο κρεβάτι άρρωστου. Αυτό ήταν μια συνήθεια του τόπου μας. Εγώ σκέπαζα με μια πετσέτα καθαρή την ιερή εικόνα και πήγαινα στον άρρωστο. Στο δρόμο η εικόνα της Παναγίας παρουσίαζε τούτο το παράδοξο: Όταν ο άρρωστος επρόκειτο να

θεραπευτεί, η εικόνα ήταν ελαφρά, σά φτερό πουλιού. Μα πάλι, όταν ο άρρωστος δεν επρόκειτο να θεραπευτεί, η εικόνα βάραινε τόσο, σά να ήταν από μολύβι. Έτσι, η Παναγία Ελεούσα, με το δικό Της τρόπο, φανέρωνε τη μελλοντική εξέλιξη της αρρώστιας και την τύχη του αρρώστου.

Παραπομπή

1. Πρόκειται για αντίγραφο της εικόνας «Αξιόν έστιν». Ίδε Αρχιμ. Θεοφυλάκτου Μαρινάκη «Παναγίες» Θαυματουργές, έκδ. Γ΄ Θεσσαλονίκη 1997, σ. 152-169.

Πηγή: Αρχιμ. Θεοφύλακτου Μαρινάκη, Θαυματουργές εικόνες της Παναγίας στο Άγιον Όρος, σελ. 40-56, Θεσσαλονίκη 2001